

Bescherming en bevordering van mensenrechten

Mensenrechten zijn universeel, ondeelbaar en **onvervreemdbaar**. Ze vormen een belangrijk onderdeel van wat onze samenleving tot een beschaafde samenleving maakt. Maar mensenrechten staan voortdurend onder druk. Burgerrechten en politieke rechten worden ondermijnd door bedreigingen van de veiligheid en door repressief beleid dat pretendeert aan deze bedreigingen het hoofd te bieden. Van een zogenaamde andere opvatting van mensenrechten in andere culturen wordt vaak misbruik gemaakt om deze rechten van hun betekenis te beroven. Veel sociale en economische rechten worden vaak nauwelijks toegepast.

Een Europese Unie die een baken van beschaving in de wereld is en een voorbeeldfunctie vervult op het gebied van het respecteren van mensenrechten, maakt deel uit van de 'Europese droom'. Om die te realiseren, zijn doeltreffende controlemechanismen nodig binnen de EU alsmede een buitenlands beleid dat zich op consequente wijze richt op de bevordering van mensenrechten tot over de grenzen van Europa.

Verbering van het institutionele kader

Momenteel heeft de EU geen rechtspersoonlijkheid. Daarom heeft zij het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) nog niet ondertekend. Maar het Verdrag van Lissabon zet twee belangrijke stappen voorwaarts, doordat het het Handvest van de grondrechten bindend maakt – ook voor het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid – en het mogelijk maakt dat de EU zich aansluit bij het EVRM. Bovendien zijn alle lidstaten partij in het EVRM. Krachtens artikel 6 en 7 van het huidige EU-Verdrag legt de EU zich de verplichting op de rechtsstaat, mensenrechten en fundamentele vrijheden te respecteren zoals vastgesteld in het EVRM. Ter aanvulling op dit Verdrag heeft de EU het Handvest van de grondrechten opgesteld.

Het EU-Verdrag stelt dat het respecteren en bevorderen van mensenrechten geen doel is dat beperkt blijft tot het Europese grondgebied, maar ook een hoofddoelstelling is van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB).

Het Verdrag van Lissabon vergroot ook de mogelijkheden om zich tot het Hof van Justitie (HvJ) in Luxemburg te wenden. In de meeste gevallen behandelt het HvJ mensenrechtenzaken, wanneer nationale rechters om verduidelijking van Europese wetgeving vragen. De arresten van het Hof hebben de standaarden voor de mensenrechten, zoals het EVRM, nog steviger in de EU verankerd. Volgens de Groenen dient het GBVB in de toekomst ook onder jurisdictie van het HvJ te worden gebracht, waardoor personen van wie de mensenrechten door EU-beleid zijn geschonden, een mogelijkheid tot verhaal hebben.

De Europese Commissie is verantwoordelijk voor het toezicht op de tenuitvoerlegging van EU-wetgeving door de lidstaten. Maar zij legt niet genoeg middelen vast om ervoor te zorgen dat schendingen snel en afdoend worden behandeld. Steeds vaker verzetten lidstaten zich tegen de inmenging van de Commissie. De Groenen roepen de volgende Commissie op haar engagement ten aanzien van de mensenrechten opnieuw te bevestigen en in de volgende Europese Commissie een commissaris voor mensenrechten op te nemen.

Sinds 2007 heeft de EU een Bureau voor de grondrechten (Fundamental Rights Agency of FRA). Eenmaal per jaar brengt dit Bureau verslag uit over de situatie van de grondrechten in Europa. Maar dat verslag bestrijkt niet alle gebieden. De Groenen willen dat het mandaat van het FRA

zodanig wordt verruimd, dat het de bevoegdheid krijgt om alle voorstellen voor wetgeving van de EU te monitoren en de situatie in de lidstaten, alsmede hun beleid en optreden, te beoordelen. Hoewel het FRA primair een taak heeft binnen de EU zelf, dient het ook toezicht te krijgen op het buitenlands beleid. Het FRA dient in staat te zijn alle EU-instellingen hulp te bieden bij het beoordelen van de situatie van de mensenrechten in derde landen, met inbegrip van de doeltreffendheid van mensenrechtenclausules in de verdragen die de EU met die landen sluit.

De Groenen stellen verder voor dat elk voorzitterschap van de Raad een voor iedereen toegankelijk forum over mensenrechten organiseert, waarbij het maatschappelijk middenveld en de Europese instellingen diepgaand met elkaar in debat kunnen gaan over mensenrechtenzaken die de lidstaten en de EU als geheel betreffen.

Afgeleid recht

Het communautair engagement ten aanzien van de mensenrechten komt ook tot uiting in concrete wetgeving. Met de antidiscriminatie-richtlijnen vervult de EU een voortrekkersrol in de wereld. De richtlijn inzake gelijke behandeling ongeacht ras of etnische afstamming bepaalt dat lidstaten discriminatie op de arbeidsmarkt en op de markt voor goederen en diensten dienen te verbieden. Discriminatie op grond van geslacht wordt al meer dan dertig jaar door Europese wetgeving bestreden. Gelijke behandeling ongeacht leeftijd, handicap, godsdienst, overtuiging of seksuele geaardheid is voorschrift op de arbeidsmarkt. Er is momenteel een ontwerp-richtlijn in de maak, die dit ook op andere gebieden verplicht zal stellen.

De richtlijn inzake de bescherming van persoonsgegevens stelt paal en perk aan de almaar toenemende wens van regeringen om de privacy van personen te schenden. De reikwijdte van deze richtlijn dient te worden uitgebreid naar justitie en binnenlandse zaken.

Maar de EU heeft ook wetgeving voortgebracht die de in internationale verdragen vastgelegde rechten lijken te beperken. Zo staat de richtlijn inzake gezinshereniging lidstaten toe te eisen dat kinderen vanaf twaalf jaar een inburgeringsexamen afleggen, voordat ze zich bij hun ouders mogen voegen.

Bij hun deelname aan de totstandkoming van Europese wetgeving zullen de Groenen altijd wijzen op de internationale verplichtingen van de EU. Ze zijn bereid de noodzakelijke wettelijke maatregelen te nemen om beslissingen aan te vechten die een schending van de mensenrechten kunnen betekenen.

Raad van Europa

Personen die van mening zijn dat hun in het EVRM vastgelegde rechten zijn geschonden, kunnen zich voor een nationale rechter beroepen op dit Verdrag. Wanneer dit niet voldoende is en alle mogelijke nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput, kan een individu tegen de staat een klacht indienen bij het Europees Hof voor de rechten van de mens (EHRM) in Straatsburg. De lange tijd die de procedure in beslag neemt, vormt echter een ondermijning van de doeltreffendheid van de bescherming van de mensenrechten. De Groenen zijn van mening dat het van het grootste belang is dat lidstaten de geldelijke middelen verschaffen die nodig zijn om de procedures te bespoedigen, en dat op Rusland druk wordt uitgeoefend om zijn weerstand tegen de hervorming van het EHRM op te geven.

De Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa heeft ook een lange geschiedenis van bescherming van de mensenrechten. De EU-instellingen dienen gebruik te maken van die ervaring, de toezichtmechanismen over te nemen en de door de Raad van Europa ontwikkelde standaarden te gebruiken.

OVSE

De EU dient zijn steun voor activiteiten op het gebied van de mensenrechten van de Organisatie voor veiligheid en samenwerking in Europa op te voeren. Hierbij gaat het vooral om de activiteiten

van de Hoge Commissaris voor Nationale Minderheden en het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten; dit laatste wordt door Rusland scherp bekritiseerd en in zijn voortbestaan bedreigd.

Verenigde Naties

De EU dient samenwerkingsovereenkomsten te sluiten met de internationale instellingen en organisaties die verantwoordelijk zijn voor de bescherming van de mensenrechten, en in het bijzonder met het Bureau van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de rechten van de mens en de andere organen van de VN die een belangrijke rol spelen bij de tenuitvoerlegging van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

De EU dient ook een kaderovereenkomst te sluiten met de Mensenrechtenraad van de VN om de ratificatie en tenuitvoerlegging van VN-verdragen door EU-lidstaten te bespoedigen. De Groenen vragen in dit verband om ratificatie van het Internationaal Verdrag ter bescherming van alle arbeidsmigranten en hun gezinsleden en van het Internationaal Verdrag ter bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning. In diezelfde geest betreuren de Groenen het dat tot dusverre slechts negen EU-lidstaten¹ het facultatieve protocol bij de Conventie tegen foltering hebben geratificeerd, dat de invoering van onafhankelijke en nationale monitoringmechanismen voor gevangenen vereist. De ratificatie van dit protocol door alle lidstaten zou de geloofwaardigheid van het buitenlandse beleid van de EU tegen marteling aanzienlijk doen toenemen.

De Mensenrechtenraad speelt een belangrijke rol in de organisatiestructuur van de VN. Haar universeel periodiek herzieningsmechanisme kan het universele karakter van het toezicht op de mensenrechtenverplichtingen en -praktijken verbeteren door alle VN-lidstaten aan hetzelfde nauwkeurige onderzoek te onderwerpen. De tijdens een dergelijk onderzoek door een land gedane aanbevelingen dienen door EU-instellingen systematisch in aanmerking te worden genomen, ofwel in het kader van de politieke dialoog met een derde land ofwel bij de uitwerking van door dit land in ruil voor handel en steun te verwezenlijken ijkpunten.

De mensenrechten nader bekeken

Burgerrechten

In het openbare debat worden mensenrechten en veiligheid vaak als elkaars tegenpolen gezien. De Groenen zijn van mening dat dit een valse tegenstelling is. Mensenrechten zijn de voornaamste waarborg voor onze veiligheid. Eenieder die in de strijd tegen terrorisme en misdaad de standaarden van mensenrechten opgeeft, is al verslagen, omdat juist mensenrechten ons sterk maken, vooral in tijden van crisis.

In de 'war on terror' hebben regeringen getracht schendingen van de mensenrechten te legitimeren door ze aan te merken als onderdelen van de strijd tegen het terrorisme. De regering van voormalig president Bush stond marteling zelfs toe als ondervragingsmethode. Mensenrechten werden en worden geschonden in Abu Ghraib, Bagram en Guantánamo. Wij, de Groenen, stellen ons hiertegen met kracht teweer. Een gemeenschap die zich inzet voor de mensenrechten, mag belangrijke individuele vrijheden niet inruilen voor een – bedrieglijk – gevoel van veiligheid. Daardoor gaan uiteindelijk beide verloren. Het bevorderen van mensenrechten, democratie en de rechtsstaat is op den duur de meest solide basis voor stabiliteit en vrede. Wij juichen het besluit van Barack Obama toe om Guantánamo te sluiten. De EU dient een actieve rol te spelen bij het zoeken naar een oplossing voor onschuldige gevangenen die de VS willen vrijlaten, maar die niet naar hun land kunnen terugkeren, omdat ze de kans lopen daar te worden gemarteld of omdat ze stateloos zijn geworden. EU-lidstaten dienen te overwegen deze mensen in de EU op te nemen.

¹ Tsjechië, Denemarken, Estland, Malta, Polen, Slovenië, Spanje, Zweden en het Verenigd Koninkrijk.

Als de EU op het wereldtoneel een geloofwaardige strijder voor mensenrechten wil zijn, kan zij het zich niet veroorloven blind te zijn voor mensenrechtenschendingen op haar eigen grondgebied. Het verbod op marteling, zoals dat is vastgelegd in artikel 1 van het VN-Verdrag tegen foltering, is absoluut en kent geen uitzonderingen in tijden van oorlog of dreiging, binnenlandse politieke instabiliteit of andere noodsituaties. Daarom is het van het allergrootste belang dat de EU-instellingen en de lidstaten uitvoering geven aan de aanbevelingen vervat in de resolutie van het Europees Parlement van 2007 over het verondersteld gebruik door de CIA van Europese landen voor het vervoer en illegaal vasthouden van gevangenen. Alleen als de rol die lidstaten spelen bij de illegale praktijk van buitengewone uitlevering, tot klaarheid wordt gebracht, kunnen we ervoor zorgen dat de EU en de lidstaten nooit bij dergelijke schendingen van de mensenrechten betrokken raken.

Onze rol in het debat over veiligheidsbeleid blijft die van de stem die aandringt op een evenwichtige benadering, van de bewaker van de vrijheid en van de beschermer van de rechtsstaat. Wij zullen onze politieke tegenstanders eraan blijven herinneren dat internationale verdragen strikte criteria vaststellen voor alle maatregelen die een beperking inhouden van burgerrechten, zoals het recht op privacy. Deze maatregelen dienen *legitiem, passend en noodzakelijk* te zijn en misbruik dient te worden tegengegaan. De meeste repressieve maatregelen van de laatste jaren, zowel op nationaal als op Europees niveau, kunnen deze rechtmatigheidstoetsing niet doorstaan. Daarom komen ze neer op een schending van de mensenrechten.

Vrijheid van meningsuiting is een hoeksteen van een democratische samenleving. Dit recht beschermt ook meningen die shockeren, verontrusten of beledigen, zolang ze niet aanzetten tot geweld of haat. Maar het recht op vrije meningsuiting staat aan alle kanten onder druk. De Groenen zullen tegenstand blijven bieden aan pogingen om het recht op vrije meningsuiting aan banden te leggen, zelfs wanneer dit recht in conflict komt met godsdienstige of andere overtuigingen of de vermeende veiligheidsbelangen van staten.

In sommige lidstaten zijn in het recente verleden vreedzame bijeenkomsten of marsen, die gewoonlijk gay prides of gay festivals worden genoemd, meerdere malen het doelwit geweest van aanvallen, zonder dat de autoriteiten optraden om de deelnemers te beschermen. Soms werden evenementen zelfs door de autoriteiten afgelast vanwege vermeende veiligheidsrisico's. Dit is een duidelijke inbreuk op het burgerrecht van deelnemers, en de Groenen zullen altijd op de bres staan om ervoor te zorgen dat zulke evenementen overal in de EU doorgang kunnen vinden (en om druk uit te oefenen op staten buiten de EU om zulke evenementen toe te staan).

Sociale rechten²

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens bevat niet alleen *burger- en politieke rechten*, zoals het recht op vrije meningsuiting en het recht om vrij te zijn van marteling, maar ook zogeheten *economische, sociale en culturele rechten* (ESC-rechten). De burger- en politieke rechten worden nader uitgewerkt in het juridisch bindende Internationale Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en de ESC-rechten in het Internationale Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten. In overeenstemming met deze structuur heeft de Raad van Europa ook een document inzake burger- en politieke rechten, het reeds genoemde EVRM, alsmede een document inzake ESC-rechten, het Europees Sociaal Handvest. Dit laatste document beschermt rechten zoals het recht op arbeid, op billijke arbeidsvoorwaarden, op veilige en hygiënische arbeidsomstandigheden, op vrijheid van vergadering, op sociale zekerheid, op bijstand door diensten voor sociaal welzijn, op huisvesting, enzovoort. Dit Handvest verschilt in zoverre van zijn mondiale tegenhanger, dat het vooral is gericht op rechten in verband met arbeid en arbeidsomstandigheden, terwijl het Internationale Verdrag inzake ESC-rechten een breder terrein bestrijkt.

Het Handvest van de grondrechten van de EU brengt burger-, politieke, economische en sociale rechten van Europese burgers en alle personen die in de EU wonen, voor het eerst in één tekst

² Zie ook 'A green vision for a social Europe', EGP-beleidsdocument, 2008.

samen. Maar het Handvest lijkt meer plaats in te ruimen voor burger- en politieke rechten dan voor ESC-rechten. Verder legt het vooral de nadruk op de rechten van werknemers. De Groenen, die sociale rechtvaardigheid hoog in het vaandel hebben staan, willen een discussie op gang brengen over de verbreding van economische, sociale en culturele rechten in het Handvest, wanneer het huidige document bindend is geworden.

Sociale rechten mogen niet eenvoudigweg worden gezien als ambities van regeringen. Regeringen dienen keuzen die op deze rechten van invloed zijn, te rechtvaardigen, zo nodig voor de rechter. Sociale rechten omvatten het recht op een redelijke levensstandaard, het recht op voedsel, het recht op passende huisvesting, het recht op gezondheid, het recht op onderwijs, het recht op water, het recht op noodzakelijke sociale diensten en het recht op sociale zekerheid. Omdat mensenrechten ondeelbaar zijn, moeten ze in dezelfde mate worden gerespecteerd als burger- en politieke rechten. Op wereldschaal zijn ze van groot belang voor het verwezenlijken van de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling. ESC-rechten hebben tot doel sociaaleconomische en culturele omstandigheden tot stand te brengen, die mensen in staat stellen een menswaardig leven te leiden. In 2008 heeft de Algemene Vergadering van de VN met algemene stemmen een facultatief protocol bij het Internationale Verdrag inzake ESC-rechten goedgekeurd. Na ratificatie zal dit protocol personen van wie de rechten - zoals het recht op voedsel - zijn geschonden, toegang geven tot een klachtenprocedure in het stelsel van de VN. De Groenen zullen zich inzetten voor een snelle ratificatie van dit protocol door de EU-lidstaten. Het protocol zal de mogelijkheden vergroten om ESC-rechten af te dwingen.

Culturele en etnische minderheden

Alle Europese landen zijn multicultureel. Binnen de multiculturaliteit zijn twee patronen te onderscheiden, te weten multinationaliteit en poly-etniciteit. Multinationaliteit verwijst naar het naast elkaar bestaan van meerdere nationale groepen binnen een staat. Deze groepen leven vaak al lange tijd in gebieden die territoriaal nauwkeurig zijn afgebakend, bijvoorbeeld etnische Hongaren in Roemenië, de Sami in Scandinavië of de Welsh en Schotten in het Verenigd Koninkrijk. Poly-etniciteit verwijst naar de situatie, waarbij immigranten uit het buitenland zich in een staat hebben gevestigd en gewoonlijk verspreid over het gehele land wonen, bijvoorbeeld Turken en Marokkanen in Duitsland en Nederland, Pakistani en Indiërs in Engeland, Noord-Afrikanen in Frankrijk.

De Groenen lopen voorop in de strijd voor gelijke rechten voor beide categorieën culturele minderheden. Bovendien zijn ze ervan overtuigd dat het 'beleid van gelijkheid', waarbij de nadruk ligt op individuele, gelijke rechten, dient te worden aangevuld door het 'beleid van verschil', dat kan worden beschreven als een beleid gericht op de erkenning van eenieders culturele identiteit en individualiteit in het openbare leven. Dit beleid beschermt culturen voor zover ze voor hun leden een voorwaarde zijn voor een menswaardig bestaan.

Het beleid van verschil kan in het beleid van gelijkheid worden geïntegreerd door personen die tot nu toe zijn uitgesloten van de theoretische en politieke ontwikkeling van mensenrechten, een stem te geven. Maar dat hoeft niet te leiden tot rechten voor speciale groepen, tot rechten die alleen voor sommige mensen gelden. Het kan leiden tot herinterpretatie of verandering van bestaande rechten of tot invoering van nieuwe rechten, die, hoewel ze zijn gebaseerd op de ervaringen van culturele groepen of vrouwen, dan kunnen worden beschouwd als gelijke, universele rechten. Zo wordt de vraag of werknemers de mogelijkheid moeten hebben om op hun werkplek te bidden, gewoonlijk verbonden met het islamitische gebod om vijf maal per dag te bidden. Maar het recht om op de werkplek te bidden of te mediteren, mag niet beperkt blijven tot moslims, maar moet voor alle werknemers gelden.

Mensenrechten die in het bijzonder bescherming verdienen, zijn die van de Roma-gemeenschap. Sinds de uitbreiding van de Europese Unie is deze een van de grootste minderheden geworden in de EU. Sociale marginalisering en discriminatie van Roma zijn wijdverbreid, vooral op belangrijke gebieden als toegang tot onderwijs, huisvesting en werkgelegenheid. De Groenen vragen om een allesomvattende, op de mensenrechten gebaseerde Europese strategie ter verbetering van de woon- en leefomstandigheden van Roma.

*Migranten en vluchtelingen*³

De grootste uitdaging op het gebied van mensenrechtenbeleid in Europa op dit ogenblik is de bescherming van vluchtelingen. Elk jaar komen duizenden mensen aan de buitengrenzen van Europa om door honger, dorst, verdrinking of verstikking.

De mogelijkheden voor migranten en asielzoekers om de EU binnen te komen, worden steeds verder ingeperkt. De Europese Commissie wil dat grenzen worden bewaakt door onbemande vliegtuigen en satellieten en ze zou graag de vingerafdrukken registreren van alle reizigers die de EU binnenkomen en informatie vastleggen over alle reizen die ze maken. Fort Europa zou een virtuele nieuwe muur willen bouwen. De Groenen verzetten zich tegen deze plannen. In plaats daarvan zou de EU zichzelf moeten beschouwen als een pionier voor vluchtelingenbeleid op basis van mensenrechten. We hebben de plicht om ervoor te zorgen dat mensen die bescherming nodig hebben, toegang krijgen tot de EU. In plaats van een muur op te werpen, heeft de EU behoefte aan een ruimhartige strategie, die een combinatie is van haar vluchtelingen- en immigratiebeleid en haar beleid op het gebied van ontwikkeling, buitenlandse handel en mensenrechten. Er dient actieve en langdurige steun te worden verleend, niet alleen voor de economische en ecologische ontwikkeling in de landen van herkomst of doorreis, maar ook voor de ontwikkeling op het gebied van democratie en mensenrechten; we moeten ons inspannen om de mensen in die landen perspectief te bieden op een veilig en zinvol leven.

Elk individu heeft het recht zijn woonland of land van herkomst te verlaten en asiel aan te vragen in een ander land. Eenieder die bescherming nodig heeft overeenkomstig het Verdrag van Genève betreffende de status van vluchtelingen, dient de mogelijkheid te hebben toegang te krijgen tot een eerlijke procedure in de EU. Daarom is hervorming van het Agentschap voor het beheer van de buitengrenzen van de EU, Frontex, dringend noodzakelijk. Frontex dient een structurele samenwerking met de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen tot stand te brengen om reddingsoperaties te faciliteren voor migranten die hun leven wagen bij pogingen om de EU binnen te komen. Frontex mag het beginsel van 'non-refoulement' nooit schenden en dient er altijd voor te zorgen dat niets het indienen van een asielverzoek in de weg staat.

Het is onaanvaardbaar dat afgewezen asielzoekers tegen hun wil worden uitgezet naar onveilige landen, met inbegrip van landen van herkomst en doorreis. Personen mogen pas worden gerepatrieerd na een rechtvaardig en uitgebreid onderzoek van hun asielverzoek binnen de EU. Wanneer terugkeer onmogelijk of onmenselijk is vanwege mensenrechtenschendingen - zoals strenge discriminatie en vervolging op grond van seksuele geaardheid en genderidentiteit - in het land van herkomst, dient een verblijfsvergunning te worden verstrekt. Lidstaten dienen toezicht te houden op de leef- en inburgeringsomstandigheden van erkende vluchtelingen alsmede van personen die naar hun land van herkomst of doorreis zijn gerepatrieerd, en maatregelen te treffen om die personen de juiste hulp te bieden.

'Illegale migranten' bestaan niet. 'Sans papiers'-zijn is niets anders dan een administratieve situatie en mag niet als misdaad worden beschouwd. Daarom veroordelen de Groenen de stigmatisering van onrechtmatige migranten. Migrant zonder rechtsgeldige documenten dienen toegang te hebben tot eerstelijnsgezondheidszorg en sociale zorg, alsmede tot gratis rechtsbijstand. Hun kinderen in de leerplichtige leeftijd hebben het recht om naar school te gaan. De EU-richtlijn inzake terugkeer, die de detentie van illegale migranten tot achttien maanden toestaat, heeft een donkere schaduw geworpen op de reputatie van de EU als voorvechter van de mensenrechten. Zolang detentie de norm is in de EU, zullen de Groenen zich sterk maken voor een zo kort mogelijke detentieperiode onder de best mogelijke omstandigheden (ten aanzien van respect voor menselijke waardigheid, recreatie, hygiëne en privacy). Minderjarigen en kwetsbare migranten mogen nooit worden gedetineerd. Detentiecentra dienen toegankelijk te zijn voor de media, NGO's, politici en internationale organisaties.

Vrouwenrechten

³ Zie ook 'Europe is a continent of migration', EGP-beleidsdocument, 2008.

Vrouwenrechten zijn mensenrechten, maar verdienen nog steeds aparte vermelding vanwege de aard en omvang van schendingen ervan. In veel landen mogen vrouwen geen eigendommen bezitten of over hun eigen leven beslissen. De moedersterftcijfers zijn onnodig hoog. Zelfs als de gelijkheid van mannen en vrouwen in de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling wordt opgenomen, betekent dat nog slechts een geringe vooruitgang. De Groenen zijn ervan overtuigd dat 'empowerment' van vrouwen onontbeerlijk is in de strijd tegen armoede. De EU dient extra inspanningen te leveren ten aanzien van vrouwenrechten en een gezant voor de rechten van vrouwen te benoemen.

Binnen de EU dient, ondanks verscheidene antidiscriminatie-richtlijnen, voortgang te worden geboekt op het gebied van de werkgelegenheid en beloning van vrouwen. Gelijke beloning dient te worden gewaarborgd. Er zijn maatregelen nodig om seksuele intimidatie en psychisch geweld op de werkplek tegen te gaan. Speciale aandacht verdient de positie van vrouwen die tot etnische minderheden behoren, en van migrantenvrouwen.

Wij roepen de lidstaten op tot het treffen van de noodzakelijke maatregelen om huiselijk geweld en de seksuele uitbuiting van kinderen aan te pakken en te verbieden.

Seksuele diversiteit

Als het Verdrag van Lissabon in werking treedt, wordt het Handvest van de grondrechten van de EU bindend voor de EU-instellingen en voor de lidstaten, voorzover zij handelen binnen het gebied van de EU-wetgeving. Hierbij gaat het om het verbod op discriminatie op grond van seksuele geaardheid. Door dit Handvest zal de EU eens te meer voorop lopen in de strijd voor gelijke rechten voor homoseksuelen, lesbiennes en bi- en transseksuelen. Ondanks dat dient er nog veel te worden gedaan om te bewerkstelligen dat de Warschau Pride een gay festival in plaats van een protestmars wordt. Om seksuele minderheden betere wettelijke instrumenten in handen te geven om discriminatie te bestrijden en om te laten zien dat de EU aan hun kant staat, dient de ontwerprichtlijn inzake gelijke behandeling op de markt voor goederen en diensten, sociale zekerheid, onderwijs en gezondheidszorg te worden goedgekeurd. De Groenen hebben hard gevochten voor deze richtlijn en zullen dat blijven doen. Voorts zal de richtlijn inzake gelijke behandeling van mannen en vrouwen spoedig worden herzien. De Groenen willen daarin opgenomen zien dat ook discriminatie op grond van genderidentiteit is verboden. Bovendien zouden de officiële erkenning en bevordering door de EU van de Jogjakarta-beginselen (een reeks beginselen inzake de toepassing van internationale mensenrechtenstandaarden met betrekking tot seksuele geaardheid en genderidentiteit) heel duidelijke signalen zijn van de proactieve wijze waarop de EU voor gelijke rechten voor allen vecht. Verder zullen we de Raad nadrukkelijk vragen om wetgeving goed te keuren die bepaalt dat lidstaten het beginsel van wederzijdse erkenning voor paren van hetzelfde geslacht toepassen, ongeacht of ze zijn getrouwd of in een geregistreerd partnerschap leven.

Gehandicaptenrechten

De inwerkingtreding van het VN-Verdrag betreffende de rechten van personen met een handicap in 2008 was een mijlpaal. De Groenen dringen er bij de EU en de lidstaten op aan dit verdrag, dat toegang tot diensten en non-discriminatie garandeert voor mensen met een handicap, onverwijld in hun wetgeving op te nemen. De snelle goedkeuring van bovengenoemde ontwerprichtlijn inzake gelijke behandeling speelt hierbij een belangrijke rol.

Buitenlands beleid

Mensenrechten vervullen een sleutelrol bij het voorkomen van crises en conflicten. Ze staan centraal in een modern veiligheids- en vredesbeleid. Immers, de mensenrechtenschendingen van vandaag zijn de oorlogen van morgen. Veiligheidsbeleid dient altijd ook mensenrechtenbeleid te zijn. Bij het tegengaan van gewelddadige conflicten dient de EU ervoor te zorgen dat er geen mensenrechtenschendingen plaatsvinden om het ontstaan van een nieuwe spiraal van conflicten en geweld te voorkomen.

De EU dient mensenrechten een vooraanstaande plaats te geven in al haar buitenlandse beleid, met inbegrip van de handel. Zij dient op internationaal niveau met grotere vastberadenheid op te treden om volledige naleving van internationale mensenrechtenstandaarden te bevorderen. Ze dient te werken aan de 'humanisering' van het volkenrecht, waardoor mensenrechten voorrang krijgen boven de soevereiniteit van staten en de internationale gemeenschap beter is toegerust om ernstige schendingen van mensenrechten het hoofd te bieden. Blijvende steun voor het Internationale Strafhof is een voorbeeld van deze inspanningen.

In overeenkomsten met derde landen neemt de EU al een mensenrechten- en democratieclausule op. Zij neemt het initiatief om te komen tot een dialoog over mensenrechten. Alle EU-overeenkomsten, ook die met sectoren, dienen genoemde clausules te bevatten. Er wordt momenteel echter niet genoeg gedaan om deze clausules voldoende gewicht te geven en de voortgang op het gebied van de mensenrechten te controleren. Voor een doeltreffender beleid zijn duidelijker gedefinieerde mechanismen nodig om mensenrechten- en democratieclausules op te nemen. In het bijzonder dienen de actieplannen in het kader van het Europees nabuurschapsbeleid duidelijke ijkpunten en doelstellingen te bevatten om een doeltreffende evaluatie mogelijk te maken. De EU dient er geen twijfel over te laten bestaan dat de ontwikkeling van steunverlenings- en handelsrelaties met nabuurlanden in hoge mate afhangt van de vooruitgang op het gebied van mensenrechten en democratie. Onderzoek daarnaar dient aan striktere regels te worden onderworpen, met name voor landen die lid willen worden van de EU.

Conclusie

De totstandbrenging van een echte 'cultuur van mensenrechten' in de EU vraagt om de ontwikkeling van een uitgebreid systeem voor toezicht op de toepassing van deze rechten, dat de lidstaten, de Raad van Ministers en krachtens intergouvernementele samenwerking genomen besluiten omvat. Bescherming van mensenrechten en grondrechten bestaat niet alleen uit de formele naleving van regels, maar vooral uit de actieve bevordering ervan en de inmenging in zaken, waarbij rechten worden geschonden of waarbij er onvoldoende toezicht is op de naleving ervan. Met dit doel roepen de Groenen de nieuwe Commissie, die in 2009 aantreedt, op om een commissaris voor mensenrechten te benoemen in plaats van de huidige werkgroep van commissarissen, waarin de verantwoordelijkheid is uitgesmeerd.

Deze speciale commissaris dient zowel de lidstaten als haar collega's om rekenschap te vragen. Ze dient een mechanisme in het leven te roepen, dat de Commissie in staat stelt snel op individuele klachten te reageren. Ze dient er bij de Commissie op aan te dringen onjuiste wetgeving in te trekken, zoals de richtlijn inzake terugkeer en de richtlijn betreffende de bewaring van gegevens, die telecomproviders verplicht inbreuk te maken op de privacy van hun klanten. Ze dient ervoor te zorgen dat de bescherming van mensenrechten gelijke tred houdt met nieuwe technologieën: digitale rechten zijn burgerrechten.

Als het Verdrag van Lissabon in werking treedt, zal de Hoge Vertegenwoordiger voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid ook vice-voorzitter van de Commissie zijn. In die hoedanigheid zal de vice-voorzitter verantwoording afleggen aan het Europees Parlement. Dit is een duidelijke verbetering van de parlementaire controle van het communautair buitenlands beleid. Het zal voor het Parlement een uitdaging zijn om ervoor te zorgen dat mensenrechten daadwerkelijk de leidraad van het buitenlandse beleid vormen en dat het Parlement meer bij dat beleid zal worden betrokken, bijvoorbeeld bij de dialoog over mensenrechten met derde landen. Dit vraagt om een plenair comité inzake mensenrechten in het Europees Parlement, in plaats van een subcomité. In een tijd waarin mensenrechten grote kans lopen buitenspel te worden gezet en met voeten te worden getreden door de toenemende rivaliteit tussen wereldmachten, zou het een bemoedigend signaal zijn als de EU haar mogelijkheden om die rechten te verdedigen zou versterken.